

дарение на обширните антропологични измѣрени, които по инициатива на редакционния комитетъ на „Българско отечество“¹⁾ Д-ръ Ватевъ е прѣдприелъ у насъ и резултатитѣ отъ които той нѣма да закъснѣе да публикува,²⁾ ще се даде несъмнено на науката единъ много по-здравъ „фундаментъ“ за окончателното рѣшеніе на интересующия насъ въпросъ. Естествено е, че като изказваме тая надѣжда, ние очакваме самата наука, да се установи първѣнь по-крѣпко върху извѣстни проблеми отъ принципиална важность, които образуватъ още прѣдмѣтъ на горещи разпри (Ср. особено подигнатиятъ въ послѣдно врѣме споръ за антропологичния типъ на славянитѣ по поводъ на Нийдерлевата книга „O původu slovanů, studie ku slovanským starožitnostem“, Прага 1896).³⁾ Нѣма съмнѣние: Вирховъ има право да се оплаква, че малко сѣ тия лингвисти, които като Дийфенбаха напр. да усѣщатъ важността на физичната антропология (Zschr. f. Ethnol. IX, 1877. p. 71), обаче не може да се откаже отъ друга страна, че за това до нѣгдѣ е виновна и самата антропология, което се признава впрочемъ и отъ хора като Богда-

¹⁾ Планътъ на „Българско Отечество“, изработенъ въ тая частъ отъ насъ, съдържа между друго слѣдните точки: *Породонаселение*: Население въ антропологическо отношение. Антропология (рѣстъ, коска на кожата, очитѣ и коситѣ, физиологични чѣрти). Краниометрия и остеология (измѣрвания черепи, лична жълъ и пр.). Физиологически характеръ (възраст, кръстосаніе, наследственостъ, аклиматизация и др.). Патологически явления (Микроцефалия, гидроцефалия и пр.).

²⁾ Д-ръ Ватевъ до сега е събралъ по своята програма (печат. въ Бълг. Прегледъ, год. V, кн. I, p. 148 и сл.), 45 черена въ соф. Държавенъ музей, които чакатъ да бъдатъ измѣрени, изсѣждани е нѣколко български мозъка (ср. Бълг. Прегледъ, год. V, кн. VII p. 116 и сл. и Archiv für Anthropol. 1900), подъ негово ръководство и наблюдение сѣ измѣрени 6000 войника („получениятъ материалъ има да се обработи съ години и ще се наблюдаватъ още много войници“ Б. Пр. VI, кн. VII, p. 73) и най-сетѣ д-ръ Ватевъ е прѣдприелъ наблюдения надъ ученицитѣ. (Резултатитѣ отъ послѣднитѣ вж. въ Бълг. Прегледъ год. VI, кн. VI, p. 64 и сл.) Измѣрена е коската на очитѣ, коситѣ и кожата на 250.000 дѣца. Вж. въ сѣждото списание и полемиката върху стойността на такива наблюдения, Бълг. Прегледъ с. год. кн. VII, p. 68 и сл., отгов. профессору Юрину (Б. Прегл. VI, кн. V, p. 117.) Юриничъ възражава въ кн. VIII, с. г. p. 115 и сл.

Интересътъ за антропометрията почва да се проявява, за добра честь, и у други наши дѣкари. Така въ „Медицински Напрѣдѣкъ“ год. I кн. 4 г-тъ д-ръ М. Михайловъ обнародва „Медицински наблюдения върху ученицитѣ отъ столичнитѣ училища“, частъ отъ резултатитѣ, получени отъ наблюденията и измѣрванията на малолѣтния гимназ. ученици отъ 6—10 год. възраст и съобщава, че е измѣрилъ окръжността на главитѣ и гърдитѣ, височината и телгто на тѣлото на 4045 ученика отъ основнитѣ училища въ гр. София.

Въ Български Прегледъ, год. VI, кн. VII, p. 78 Ватевъ съобщава, че старшиятъ дѣкарь на очното отделение въ Александровската болница, д-ръ Гиртиновъ, и главниятъ дѣкарь на Дивизионната болница, д-ръ Кирановъ, правили изсѣждания на очитѣ у ученицитѣ.

³⁾ Главната литература върху произхода на славянитѣ е указана у Niederle, Lidstvo u dobé předhistorické и пр., руски прѣводъ (Человѣчество въ доисторическія времена и пр. СПб. 1898), p. 642. Нийдерле отхвърля генетичната разлика на славянитѣ отъ германцитѣ (p. 592). Сѣщата идея намираме още въ 1890. год. въ неговитѣ „Přispěvky k anthrop. země české“. Въ 1892. Богдановъ въ единъ трудъ, прѣдставенъ на Московския Сѣборъ за прѣдистор. археол., и дитувалъ и тукъ (Quelle est la race la plus ancienne de la Russie centrale, Congrès intern. d'arch. préh. и пр. т. I. Cp. Niederle въ Český Lid II. 402. и сл. Prof. Anatole Bogdanov o předhistorické anthropologii Ruska) твърди сѣщо така, че рускитѣ славяни сѣ произзѣли отъ сѣждото прѣвѣстито *далоославо* (долхокефално) праевропейско племе, като германитѣ, финитѣ, скититѣ. Мнѣнието на Нийдерле, че славянитѣ, които сега сѣ прѣдимио краткоглави (брахицефали) и имать тъмна комплексия, сѣ били нѣкога долхокефали, прѣдѣзвика жива полемика (ср. отивитѣ на Рамъ, Хормозаки, Лисауеръ, Волковъ, Матиевка, Ястребовъ, Калина, Зубати, Коваржъ, Смирновъ, Купиничъ и особенно Нийтъ). Нийдерле се видѣ припуденъ, да напише „Na obranu, odpověď na kritiku díla O původu slovanů“ (Прага 1897.). Ср. Věstník slov. Starožit. d. I. p. 6, id. II. p. 8. (Zur Frage über den Ursprung der Slaven, притурка къмъ Věstník. Ein Nachwort и пр.) — Нийдерле донуша, както виждаме, *эволюцията* на черепнитѣ форми. Съвсѣмъ противуположно обаче на това *Серджи* на международния конгресъ въ Москва (1897.) заявява, че споредъ него черепнитѣ форми отъ паметъка си оставатъ неизмѣнни. Единъ типъ изтикаа другия. (Вж. Stieda въ Sitzungsberichte der anthrop. Gesellschaft, Виена, 1897, 81.)